

ВЕЛИКЕ ПЕРЕСЕЛЕННЯ НАРОДІВ

Обговоріть у класі

Чи може бути, на вашу думку, занепад держави чи цивілізації початком нового етапу розвитку спільноти? Поясніть на прикладах.

Досліди

Заповни пропуски словами з довідки. Свою думку обґрунтуй.

Великим переселенням народів називають _____ племен і народів Європи в _____ в різних напрямках, що розпочався із вторгнення племен _____ у північну частину Римської _____. Тоді десятки племен, сотні тисяч людей залишали обжиті місця і вирушали освоювати нові _____. Переміщення одних племен витісняло інші, які були змушені відкочувати на інші _____.

Причинами _____ вважають зміну _____, збільшення _____ і нестачу земель.

Довідка: клімат; Велике переселення народів; IV–VII ст.; гуни; землі; імперія; рух; території, населення.

1. Як відбувалось Велике переселення народів та які його наслідки

Поміркуйте

Чому рух племен і народів IV–VII ст. називають Великим переселенням народів? Які були його наслідки для історії Європи?

На початку IV ст. у великому історичному просторі, що пов'язав Європу, Азію та Африку, відбувалося Велике переселення народів. Це одне з наймасштабніших і найзагадковіших явищ світової історії. Десятки племен, сотні тисяч людей залишали обжиті місця й вирушали на завоювання нових земель. Хоча точний час початку Великого переселення народів невідомий, масштабності воно набуло саме в V ст. Поштовхом до цього стало вторгнення азійських кочовиків — гунів. Очоловані ватажком Аттілою, вони спустошили значну частину Європи.

Велике переселення народів — рух племен і народів у IV–VII ст., унаслідок якого виникли нові народи та нові держави.

Під тиском гунів германське плем'я вестготів вторглося на територію Римської імперії. Услід за вестготами активізувалися й інші варварські племена, насамперед германські (англи, лангобарди, франки, сакси, свеві тощо). Так падіння Західної Римської імперії та розвиток Східної Римської імперії дали своєрідний поштовх розвитку нових історичних процесів і явищ.

Дехто з вчених вважає: різке похолодання III–VIII зумовило обмеження ресурсів і підвищення агресивності так званих варварських племен, що і

призвело, в свою чергу, до падіння Римської імперії (476 рік) і зростанню переселення народів. За іншою теорією, землі, де здавна проживали гуни, почали підкорювати китаїці. Тому вони і вирушили зі своїми численними стадами далі на захід і почали тиснути на племена, які зустрічали на шляху. Ці племена, своєю чергою, були змушені покинути звичні для них місця проживання і переміститися на зовсім інші території. Так розпочалося Велике переселення народів. Існують й інші теорії щодо цього питання.

Під час Великого переселення народів різні племена постійно взаємодіяли між собою, внаслідок чого формувалися нові народи з власними мовами, традиціями та державами. Це було не тільки протистояння античного і варварського світів, але й їх тривала взаємодія. У процесі переселення змішувалися мови та культури, способи життя і традиції різних народів. Племена, що брали участь у міграціях, створювали нові народи й закладали нову етнічну та політичну карту Європи.

Досліди

Проаналізуй карту і визнач:

- 1) основні напрямки походів гунів на чолі з Аттілою, скориставшись такими підказками: шлях гунів пролягав від річки ... на сході — до міста ... на заході Європи; війська Аттіли пройшли ... землями сучасної України;
- 2) переселення варварських племен, також скориставшись підказками: племена ... рухалися з ... (наприклад, з півночі на південь); від узбережжя ... моря; долали річки ... , дісталися ... ; Історія України цього періоду пов'язана з племенами ...

Зроби висновки про масштабність переселень племен та народів.

2. Як розвивалось Велике розселення слов'ян

Поміркуйте

Які процеси називають Великим розселенням слов'ян? Які були наслідки цього розселення?

Велике переселення народів включає і процеси **Великого розселення слов'ян**, що розгорнулися в середині I тисячоліття н. е.

Великим розселенням слов'ян називають масову міграцію слов'янських племен під час Великого переселення народів на території Центральної, Східної і Південно-Східної Європи.

Цей процес відбувався на території Європи у V–VII ст. Тоді слов'янські племена оселилися в Подунав'ї, на півдні Балканського півострова, поблизу річки Ельба та балтійського узбережжя; на північному сході поступово заселили верхів'я річок Дон і Волга. Ці території дослідники і дослідниці називають прабатьківщиною слов'ян. У VI ст. готський історик Йордан повідомляв, що «тепер вони, слов'яни, бушують повсюди».

Колись пращури слов'янських народів мешкали разом, мали спільні звичаї та одну мову. Згодом вони розселилися на різних європейських територіях, їхні мова і звичаї поступово зазнали змін. Вважають, що із Центральної та Східної Європи почалося зародження, а згодом і розселення слов'янських племен. Це підтверджують численні археологічні знахідки. На межі VII–VIII ст. слов'яни розділилися на три великі групи: південні, західні та східні. Нині слов'яни населяють біля 20% Європи.

Досліди

Проаналізуй карти і визнач:

- 1) Як відбувалось розселення слов'ян?
- 2) Які народи (етнічні спільноти) утворились унаслідок Великого розселення слов'ян?
- 3) На яких територіях вони існували тоді й існують нині?
- 4) Які сучасні країни Європи можна віднести до слов'янських?

Політична карта сучасної Європи

Перевір себе

1. Назви хронологічні межі Великого переселення народів та Великого розселення слов'ян. Познач їх на стрічці часу.
2. Назви відомі тобі події і процеси, що відбувалися в процесі Великого переселення народів і Великого розселення слов'ян.
3. *Постав кілька запитань, які допоможуть твоїм однокласникам і однокласницям визначити на карті напрямки Великого переселення народів і розселення слов'ян.*
4. *Порівняй процеси Великого переселення народів та Великого розселення слов'ян.*
5. *Чи погоджуєшся ти з тим, що Велике переселення народів спричинили зміни клімату? Чому? А чи можуть сучасні зміни клімату спричинити важливі історичні події?*

А ще ти можеш

1. Доповни схему.

2. Підготуй коротке повідомлення на одну з тем за вибором: «Велике переселення народів на карті Європи», «Питання “прабатьківщини” слов'ян: що відомо», «Слов'яни на мапі Європи у IV–VI ст.».